

ZPĚVY POVÁLEČNÉ

DEN LÁSKY

Den lásky rozestřel svůj zlatý chvost,
šla do sklepení zemřít minulost,
je první máj,
hrdličku slyší ve svém srdci ženy,
5 o jaru zpívá básník roztoužený
podivnou báj...

Leč z hlubin rozumu i z hlubin měst
a z křižovatek, dvorců, smutných cest
zní jiný zpěv,
10 zpěv třídní radosti a víry nové,
odvážných davů kroky ocelové
a třídní hněv.

Vpřed hledme, kujme zbraň a stavme stráž,
buď z ocele i celý život náš,
15 i z lásky buď.
My povstali jsme, proletáři černí,
a revoluci zůstaneme věrni,
dvůr, dílna, huť.

To však jsou červánky. A v příští den
20 my zaměníme přípravy a sen
za rýč a nůž,
až stejná bída stejné raby spojí
a dělník s rolníkem se zdvihne k boji
jak jeden muž.

JMÉNEM DĚLNÍKŮ

Jménem dělníků,
jménem železným,
jménem horníků, kováků, stavebníků a lučebníků,
jménem železničářů, typografů, zřízenců a nádeníků,
5 ale nikoli jménem toho neb onoho, nýbrž jménem davu,
když vztyčen má jedinou pěst a jedinou hlavu,
nechť ze základu kamenného slohy železobetonové
vyrostou čistými liniemi, slohy nové,
a jejich krása budiž svatá pravda třídní,
10 stejná v Kantonu, Tangeru, Sydney, v Chicagu,
Londýně, Vídni,
k pateru vzbouřených kontinentů nechť doprovod zpívají
a do budoucnosti se dívají
přítomnost milující
pro její strašlivé oči a rozbrázděné líce,
15 pro její mohutný osud.

Jménem dělníků,
jménem železným,
jménem vynálezců, inženýrů, lékařů a biologů,
jménem antropologů, etnologů a sociologů,
20 ale nikoli jménem těch, kteří ve starých pověrách žijí
a proti skutečnosti bojují dětinskou ideologií,
nýbrž jménem tichých i bojovných materialistů,
kteří jsou nejvíce podobni dnes legendárnímu Kristu,
nechť slohy, pozorné k době jak anténové dráty,
25 sbírají, zpívají, hrají a rozdávají
naděje, cíle, úspěchy, obavy a ztráty,
jež plamennými anděly z hlubin práce a myšlenky
povstávají,
z nejposvátnějšího děje, z dělnické revoluce,
a nechť jsou jako štědré a ohnivé ruce,
30 nesouce pecny hladovým,
mrznoucím teplo.

Na širém světě,
na světě rozdvojeném,
třídními sny a zápasy, nadějemi a bázněmi napojeném,
nemáme již my upřímní, vědomí, vášniví, nemáme pranic,
35 co by nás ještě spojovalo uprostřed bojů a štvanic,
co by nás povznášelo, sílilo, činilo dobrotivými,
k radosti vedlo a k hněvu mělo, nás činilo nesobeckými,
než tuto revoluci černých a rudých dlaní,
40 to strašlivé tornádo, toho rozumného inženýra,
to jarní usmívání,
jež jako Jupiter býkem Evropu k lásce unese,
vysokým proudem elektrickým celý svět roztřeše,
krvácejíc a hřímajíc temně, ale i rozlišujíc jemně,
plemena spojí, neřkuli národy, kontinenty, neřkuli země,
45 ale nikoli krále a presidenty, generály a diplomaty, bankéře,
velkostatkáře, průmyslníky,
nýbrž hrdiny, tvůrce a dělníky, hrdiny, tvůrce a dělníky,
a do zobáků odzbrojeným aeroplánům, brázdícím
vzdušné vody,
dá ratolest práce a shody.

Kde tedy,
50 kde tedy něco vyššího jest,
co by nás v šíleném zmatku rozmarů, směrů a cest
rozohňovati mohlo ke zpěvům lásky a nenávisti,
co by těm našim stromům dávalo květ a listí
a co by z poetů, snížených k ornamentu pro vládnoucí
třídu,
55 činilo zase básníky, první občany z lidu,
a co by samo opravdu hodno bylo,
aby se básníkům zalíbilo,
z nich loudilo úsměv a slzy?!

Mrtev je bůh a umírá vlastníků vlast,
60 měšťanská třída kráčí hlavu na špalek klást —:
stoupání jarní mízy, myšlenky bezbožné reformace,
polnice hesel, dynamika občanské války, patos krve a práce,
dělnických pluků pochod, rudých praporů vlání,

65 úsilí o nové formy, bouřlivý růst a zrání
nechť v rytmech našich šumí, hudou, jásají, vládnou
a funkcí sociální jsou, ne pouze ozdobou ladnou —
i s ševelem slzí ženských nad padlými hrdiny,
i s drobnou hudbou úst a ruček dětských za vítězné hodiny,
když tleskají vítězným praporům.

ZPĚV Z DVACÁTÝCH LET

Zčernalá mračna jdou a jdou,
světy se svíjejí křečí zlou.

Temno a bouře, blesky den ze dne,
a přece jenom zbabělec bledne.

5 Ztroskotali jsme tolikrát,
my, dělná třída, proletariát.

Zabloudili jsme v tmavé noci,
zrazeni byli jsme, bez pomoci.

10 Ale vždy znovu a silnější,
za chléb se bijeme vezdejší.

Za chléb a všechno, co k němu patří,
až budou lidé svobodní bratři.

Silnější denně a uvědomělí,
oslavíme svou rudou neděli.

15 Den ze dne sláva dělnické třídy
bělochy, černochy, Indy a židy,

národy, rasy světa rudého
sdružuje pod prapor lidu dělného.

20 Armáda naše se zocelila,
temnota není již tou, co byla.

Na Východě nám pevnost železná
vzrostla, tyčí se mocná, vítězná.

Největší maják nad ní a světem
zjevuje cíl náš otcům i dětem.

25

Největší zvon tu duní a zní:
Sověty—sbratření! Sověty—sbratření!

Nechť v bouři svět se svíjí den ze dne,
jen zbabělec váhá, krčí se, bledne.

30

Zahání nevěru, úzkost a ston
Lenin—maják, Lenin—zvon, Lenin—maják,
Lenin—zvon
maják—zvon,
Lenin!

5 Tam, na protějším břehu,
 kde stojí jejich paláce,
 kde holub pečený jim létá do úst
 a koláče jsou pojídány bez práce,
 kde exotických hovnivalů lesklá rodina
 je samý karneval a samá hostina,
 tam, všecko majíce, i lásku mají,
 jakousi lásku mrňavou,
 jí náramně se holedbají
 10 a před oči ji světu cpou.

15 Však láska ta, ach láska ta,
 z dobročinného plesu dekoletovaná panička,
 má zcela jistě srdce ze zlata,
 a proto je tak tvrdé,
 nic neví humanitní její levice,
 že pro tisíce trpí milióny,
 že sálům na okna se lepí bledé stony,
 a do chudásů střílí její pravice.
 Básníci jejich vrní, brokátem se halí jejich krásky,
 20 a inženýři válku zdokonalují
 ze samé lásky.

25 Nenávist také mají,
 a také mrňavou,
 druh druhu navzájem se požírají,
 ziskuchtivost a strach jim hnuly žlučí zlou,
 a hlavně na lžici by vody utopili
 ty, kteří dřou se na ně:
 vždyť dělník s rolníkem již míří k cíli
 a kují svoje zbraně,
 30 jdou.

Jdou a jdou
pomalu — couvnou — vyrazí — jdou,
strnulým dneska krokem
my jdeme,
85 bouřlivým zítra skokem
se posuneme
vpřed.

Kolik že vám ještě poskytneme let?

A mimo vaši lásku, vaši nenávist
40 jak větru svist
jsme život sám, jenž táhne
do nové světa tvářnosti
a zlatou kůži z těla, střechy z paláců vám stáhne
ze strašné spravedlnosti.
45 Mrňavé citečky nosíme v kapse,
jako vy drobné pro žebráky,
botami okutými šlapeme váš pořádek
a s hlavou nad oblaky
my, proletariát,
50 touhami hnáni většími než nenávist a láska,
dobýváme a dobudeme nový řád.

Sníh šuměl, bílé plochy rozestřené
venkovské lány sjednocovaly;
kouzelník vešel v lesy zasněžené,
kde všechny zvuky tiše skonaly.

5 Na bílých polích, cestách, suchopárech
smrt trůnila jak věčná nevěsta;
je bílá barva smrti, v bílých spárech
jí tuhne život. Do vsí, do města

10 mráz táhl zdaleka a rozdrcoval,
mráz táhl, poutal, škrtil, zabíjel —
však člověk věřící se zaradoval,
z té zimní očisty již úsměv jara zřel.

15 Zas přijde — řek si — sladké procitnutí
a rozsumí se lány obilní
a zahlaholí písňě snubních hnutí
v lesích a zahradách, kde člověk sní...

20 Sníh šuměl, člověk krčil se a věřil,
přetěžkých let se nový zrodil rok:
v boj půjdeme, zda síly své jsi změřil?
a zazpíváme pro snazší vpřed krok.

Sníh šuměl, bělost do dálek se táhla,
smrt trůnila jak věčná nevěsta...
Třetího ledna po básníku sáhla
na Hanou zrána, tiše, do města.

25 Smrt sněhobílá mysl jeho bílou
jak křišťálovou krůpěj vypila
a srdce mladé s jeho hrdou silou
jak ozimové pole zmrazila.

30 Tak umřel Jiří Wolker, soudruh vojů,
jež z velké lásky píšou nenávist
na prapor nejsvětějších lidských bojů;
pod čisté sněhy navždy zmizel čist.

Jen rudé kapky z hlubin srdce jeho
nám zůstaly, ty vřelé rubíny
35 do jar, jež ze zdroje jdou lhostejného,
však, vzkvetše, velí: Buďte vojíny!

To není málo, třebaže v něm byla
i síla, by se požehnáním stal.
Vždyť z rubínů, jež srdce vyronila,
40 vyklíčí úroda, pro kterou pracoval.

Z těch rubínů, kterými zemi kropí
básník a vědec, rebel, proletář,
když se lží bojují, v níž svět se topí,
z těch rubínů vzplá budoucnosti tvář...

45 Sníh šuměl, bílou zimou ztuhly
her nemilostných kraje milostné;
šel Jiří Wolker do dřevěné truhly,
to tvrdé země. Zraky bolestné

zíraly za ním, za nadějí zhaslou,
50 za zhaslým světlem, planoucím dřív čistě,
pak v dál však upřely se, v kterou hleděl,
v dál bratrskou, jež přijde zcela jistě.

Za horami,
za dolinami
je naše vlast.
Přebrodíme,
5 než zvítězíme,
okeán hlouposti,
než si jí dobudeme,
potoky krve.
Ale jdeme!

10 Z vlastníků vlasti,
z tvrze hltavosti,
ze smetiště
pověř a zločinů
na pochod dala se kladiva
15 ze snu do činu,
na pochod dají se cepy
z roboty k práci.

I péra se na pochod dala,
zpívala železem, bila a rvala,
20 však péra se vracejí.
Kdopak vám řekl,
u sta hromů!,
že péra jsou k tomu,
by jako masařky vajíčka nakladla
25 do šunky, která zasmrádla,
slavičí tlukot, čimčara vrabců?

Kde je voj červených chlapců?

Zbyla jen kuřata buržoazie.
Bohéma pije,
30 a bez kvočny nelze se hnout.

Na lesklém písku
i na bahnisku
rozbil se proud.

35 Nazýváte se básníky.
Nejste snad šašci?
Nazýváte se slavičky.
Komupak zpíváte?
Nazýváte se proroky.
Nekoktáte snad nesmysly?
40 A tvářice se hrdinsky,
zda na jejich veto
jste nestáhli uši i zadek?

45 Z hřidelů, pístů, kol a kladek
zní jiný zpěv,
z dvorců a chatrčí zazpívá
jiný zjev.

Traktory, tanky, aera
přes vás!

A nová péra!

50 S kladivy, cepy na pochod nová péra!

Copak už s vámi?!

55 Za horami
je naše vlast,
přes hory na pochod,
přes moře hloupostí,
přes řeky krve
na pochod!

Kladiva dávají rytmus,
cepy nám dávají ráz:

Na pochod, na pochod, na pochod!
A kdo se ohlíží dozadu,
ať srazí vaz!

DOMÁCÍ ZPĚV DIDAKTICKÝ

Sedíš v ranním vlaku
s hvězdou v umytém zraku
pohodlně natažen,
v kupé lidé klímají,
5 spí anebo dřímají,
v koutě chrápe sen;
rytmicky a s kurážností
otřásá vším prudký kyv,
bio hledí do všednosti:
10 dobrodružný detektiv
krásně ujíždí.

Ale tvoje dobrodružství
den ze dne je šedivé
a tvé revoluční mužství
15 doutná v zemi neživé,
pod popelem doutná marně,
děje plynou jednotvárně
v bezvýznamnosti;
čekáš trubky bystré holá,
20 ale nikdo nezavolá
ke statečnosti.
Na evropské křižovatce
trubci hrají mdle a vratce
tragikomedii mdlou.

Sedíš v ranním vlaku
25 s hvězdou v umytém zraku,
chce se jí vesele plát.
Nezapomeň, v této zemi
že si můžeš s nadějemi
30 pouze hrát.
Ty můj plavovlasý hochu,
zchlad' své srdce ještě trochu,

než si vlezeš za mříže;
počestí se sny i lásky,
35 i když vezeš si ty krásky
z Marseille nebo Paříže,
i když srdce, rovno zvonu,
miluje teď Arizonu,
Amazonský proud.

40 Však se také dovíš jednou,
až ti barvy světa zblednou,
od zimy že do zimy
prožívat lze dobrodružství
hodná dychtivého mužství
45 také s věcmi všedními.
Skutečnost si vezmeš pravou,
pověř smečku lidožravou
vyhodíš,
s vřelým srdcem, pevnou pěť
50 do hlouposti, do neřesti
počneš bít, a uvidíš,
že lze mladistvě se dívat,
vesele si vzkřiknout vivat
také v Československu.

55 Ale na jaře buď dbalý,
aby síly neselhaly
v létě nebo na podzim,
aby s Amazonským proudem,
který bude již jen troudem,
60 nebyl celý život šprým.
Pomni, jak tu brzy hrbnou,
zkrucují se, blednou, blbnou
revolucionáři:
mnoho síly třeba k tomu,
65 rovnému být roven stromu,
kde se kleč jen vydaří.

JARNÍ JÍZDA JITŘNÍ

Řiň se, světe, mimo naše zraky.

Vlak se řítí zelenými mraky.
Plošina je kapitánský můstek,
smaragdové vlny věží se a jančí,
5 jako stříbro ze tříletých ústek
vzkvetlých třešní kytky na nich tančí,
bílé kytky k velikému svátku.

Jitro podobá se cukrlátku.

10 My to vlastně nevidíme, jenom cítíme,
ohlušení lomozem a letem,
kymácejíce se řinoucím se světem,
křepcí, veselí a smělí,
v sluchu kovový roj včelí;
když sem rychlík práskne černým bleskem,
15 jako vzduchoplavci s rachotem a třeskem
do prostoru letíme.

Řiň se, světe, mimo naše smysly.

Nejsme přece z generace syslí.
Srdce výš, a nikdy ruce vzhůru.
20 Denně polykáme každou světa chmuru,
ale vědouce, co polykáme.
Bída strašlivá je, krása strašlivější,
poněvadž jsme lidé zcela zdejší,
revoluci vyznáváme.
25 Svět není kyč.
Láskou hyneme a nenávistí pláme,
v knoflíkové dírcě máme
Lenina a petrklíč.

Řiň se, světe, celý naší myslí.

30 Hroznů nebud', které pro nás zkysly.
Tvoje výšky, hloubky, šířky, délky,
jak jsi krásný, jak jsi velký,
chce pracující člověk chudý,
člověk chudý především.
35 Řiň se mozkiem se vším všudy,
naděje a víry filmem strašlivým.
Pročež, básníci a buřiči, sem k dílu.
Dejte chudásovi světa hroznou sílu.
Hlad a bída, mozoly a trudy
40 svaty jsou jen jako kovadlina,
pro kterou my lidstvo rozpálíme,
na kterou my lidstvo tvrdě položíme,
největší se děje historická psina,
nejzávažnější a nejsvětější čin.
45 Sentimentalita zhyň.

Řiň se, světe, celý naší krví.

V lásce chceme býti také první,
jako v nenávisti máme rekord světový.
Přes bídu, jež ze všech koutů hledí,
50 přes lidožrouty, co v bankách sedí,
v kancelářích, dvorcích suroví,
volný taxametr budiž láska naše,
který čeká na všech rozcestích,
až mu pokyneme hlučně nebo plaše,
55 by nás svezl zdarma na slunečný jih.
Pomněnkové oči na potočním břehu,
nemáte-liž úctyhodnou něhu?
Dělníkova ruko na poslušném stroji,
k jaké básni budoucnost vás spojí.
60 Zoo, jaké sny dáš, cirku, jakou vřavu.
Meetingy, ó pějte moderního davu
nejkrásnější heroický zpěv.

Uragánem světa zpívej naše krev,
světa tvář buď naší hudbou vnitřní.

65

Jak jsi krásná, jarní jízdo jitřní.